

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет романської філології і перекладу
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Допущено до захисту

«__» _____ року

Завідувач кафедри

_____ Наталія ФІЛОНЕНКО

КУРСОВА РОБОТА
з філології на тему:
«РОЛЬ АЛЕССАНДРО МАНДЗОНІ
У ФОРМУВАННІ ІТАЛІЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ»

Студентки групи Мліт 10-20
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.052 Романські мови і літератури
(переклад включно), перша – італійська
Освітня програма Італійська мова і література,
друга іноземна мова, переклад
Лещук Анастасії Олександрівни
Науковий керівник:
Доктор філологічних наук, доцент кафедри
романської і новогрецької філології та перекладу,
Наталія Георгіївна Філоненко

Чотирибальна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Члени комісії:

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Київ 2023

АНОТАЦІЯ

Лещук Анастасія

Київський національний лінгвістичний університет

Алессандро Мандзоні – італійський поет, прозаїк та драматург, який зробив неабиякий лінгвістичний внесок в італійську літературу, завершивши чорновий варіант усім відомого роману «I Promessi Sposi», тим самим, запропонував нову модель літературної мови. Основний його посыл полягав у створенні легкого та зрозумілого для всіх мовлення, не пов'язаного з придворною традицією.

Мандзоні був переконаний, що існує «потреба в певній фіксованості, у мові, узгодженій між тими, хто пише, і тими, хто читає» [1] (з листувань з товаришем Форіелем від 3 листопада 1821 року).

Письменник прагнув віднайти унікальний інструмент спілкування. Виступав проти труднощів, які створює італійська мова у процесі написання роману. Тому він був прибічником відмови від літературної традиції: модель нової мови більше не можливо знайти у творах античних письменників, в Академії Делла Круска, а виключно у використанні розмовної флорентійської мови. Вперше теоретизується можливість вивчення мови, гідної написання, з живого мовлення, а не зі сторінок книжок. Таким чином, класичний та архаїчний канони замінюються народним романтичного спрямування.

Ключові слова: італійська мова, формування національної мови, Алессандро Мандзоні, Академія Делла Круска, розмовна мова, інструмент спілкування

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ІТАЛІЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ.....	6
1.1 Шляхи і передумови формування італійської національної мови.....	6
1.2 Мовна ситуація і мовна політика в Італії ХІХ століття.....	9
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2 РОЛЬ МАНДЗОНІ У ФОРМУВАННІ ІТАЛІЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ.....	13
2.1 Творчість Алессандро Мандзоні у добу Рісорджіменто.....	13
2.2. Ідеї і внесок Алессандро Мандзоні у становлення італійської національної мови.....	17
2.3. Стилiстичні функції архаїзмів в українському перекладі роману А.Мандзоні «Заручені».....	21
Висновки до розділу 2.....	26
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30

ВСТУП

Традиційно італійська мова популярна у США, Сполучених Мексиканських Штатах, Бразилії, Аргентині, Венесуелі, Уругваї, Чилі, Австралії, Німеччині, Бельгії, Великобританії. У Швейцарії – одна з державних, є обов'язковою у Чорногорії, широко використовується на Мальті. Інша географія інтересу до італійської мови та Італії нетрадиційна і потребує подальшого соціокультурного аналізу. Наприклад, ця мова – друга за популярністю у Відні. Серед країн, де «попит» на італійську мову зріс – Норвегія, а також центральна Азія, що швидко розвивається. У Канаді італійська мова є другою обов'язковою іноземною мовою у багатьох школах.

У Східній Європі італійська мова – сильний конкурент іншим європейським мовам, які зазвичай вибираються для навчання: на другому місці за популярністю після англійської в Угорщині; третій у Росії (після англійської та німецької); в Україні (за даними Академії наук України) – перший. [6]. За кількістю тих, хто вивчає цю мову, італійська займає провідні позиції в багатьох північноафриканських країнах, де, як і у французькій Африці, спостерігається постійне зростання кількості студентів.

Для Італії XIX століття стало століттям великих потрясінь і перетворень, саме тоді й утворилася італійська держава в сучасному її розумінні. Це час видатних особистостей – Наполеон, Гарібальді. У цей ряд по праву можна помістити і Алессандро Мандзоні, другого батька італійської мови, який можна порівняти за значимістю внеску з самим Данте, який так само, як і його великий попередник поєднував літературну діяльність з теоретичними роздумами про мову.

Алессандро Мандзоні, італійський письменник і громадський діяч, який жив у цей період, брав активну участь у соціальному житті Італії того часу і вплинув на процес формування італійської нації та італійської мови. А. Мандзоні народився в Мілані у 1785 році. Здобув освіту за кордоном, але з юності підтримував відносини із співвітчизниками-інтелектуалами (особливо був близьким з В. Монті та У. Фосколо). З 16 років починає поетичні дослідження,

деякі з яких досить успішні і до 18 років набуває певної популярності в італійських поетичних колах.

Актуальність полягає у тому, що мало досліджено роль Алессандро Мандзоні у формуванні італійської національної мови.

Мета роботи:

Виявити роль Алессандро Мандзоні у формуванні італійської національної мови.

Об'єкт дослідження – діяльність Алессандро Мандзоні.

Предмет дослідження – роль Алессандро Мандзоні у формуванні італійської національної мови.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити низку завдань:

- Провести аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури на тему дослідження

- Виявити роль Алессандро Мандзоні у формуванні італійської національної мови

Методи:

- вивчення літератури

- синтез та аналіз матеріалу

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний об'єм роботи – 31 сторінка. Кількість використаних джерел – 13.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ІТАЛІЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ

Протягом століть термін Італія був виключно географічним і служив для позначення території Апенінського півострова, де знаходилися незалежні державні утворення. Природним було і мовне розмаїття біля майбутнього Італійської держави [4]. Національну єдність країна набула в 1861 році в результаті руху за об'єднання Італії (Risorgimento).

1.1 Шляхи і передумови формування італійської національної мови

В інтерв'ю журналу LIMES представник МЗС Італії сформулював італійське геолінгвістичне завдання на найближчий час: «Зробити італійську мову другою повсюдно» [6]. Італійське Міністерство закордонних справ та міжнародної кооперації вже підтримує курси італійської мови при Інститутах італійської культури у 90 країнах світу, 179 італійських школах, 111 звичайних школах за межами Італії.

У чому полягає парадокс привабливості італійської мови вивчення іноземцями, і що забезпечує такі амбіції політиків? Крім легкої на початковому етапі вивчення, можна виділити кілька причин:

- Зростаючий інтерес до гуманітарного знання, культурного різноманіття, локальних традицій і, як наслідок, до італійської культури в нашу еру.
- Світовий тренд в розвитку т.зв. «культурного туризму», який неможливо уявити без обов'язкового багаторазового відвідування Італії.
- Певні історичні ніші: світ класичної музики, опери, балету, виробництва музичних інструментів; класичний театр; цирк, кінематограф; не в останню чергу сфера моди та дизайну; область всесвітньої гастрономічної культури; спорт; виробництво спортивного обладнання; автомобілебудування та автоспорт; космос, астрофізика та інші сфери, де

цією мовою ведеться внутрішньокорпоративне спілкування через велику кількість представників Італії в професії і існує документообіг цією мовою.

- Мода на Італію, італійський спосіб життя, італійську культуру споживання. Велика кількість світових "селебритіс", в основному, американських зірок шоу-бізнесу офіційно називають себе шанувальниками Італії - італофони, впливаючи на смаки шанувальників.

- Італійці – активно подорожуюча та активно комунікуюча нація; за даними «Генеральних штатів» італійська мова – 8-ма з використання в мережі інтернет.

- Становище італійської як мови, яку іноземці охоче вивчають, посилюється через недостатнє поширення знання англійської мови на високому професійному рівні у своїй країні [7]. У світі широко поширене представництво італійського бізнесу, але італійці, що працюють в ньому, не завжди цілком володіють мовою країни перебування або англійською, через що активно користуються послугами персоналу на місці, забезпечуючи стійкий попит на знання цієї мови.

- Італія входить до перших десяти країн світу за популярністю здобуття вищої освіти іноземцями.

- Міграційний інтерес щодо Італії.

- Налагоджена мережа курсів та Інститутів італійської культури, філій товариства «Данте Аліг'єрі», італійських медіатек, активна участь італійських структур у культурному житті інших країн.

- Відсутність інтересу з боку Британії та США у створенні не штучної, але образно-культурної англосфери.

Єдина відмінність від Статусу міжнародної мови полягає в тому, що, окрім Європарламенту, італійська рідко використовується як офіційна мова на міжнародних конференціях, великих міжнародних форумах та транснаціональних корпораціях.

Примітно, що в італійській мові існує своя історія як мови міжкультурної комунікації, незважаючи на те, що офіційне визнання її

єдиною основною мовою Апеннінського півострова стосується лише середини XIX століття. На початку і протягом усього нового тисячоліття мандрівні ченці та місіонери забезпечили поступове поширення протоіталійських діалектів-волгаре, а потім просто італійського, на великих територіях в Італії та за межами Апеннінського півострова.

Роль апеннінських діалектів та італійської культури як особливого каналу комунікації між Європою, грецьким та арабським світами була закріплена і у структурі Університетів XII–XIV ст. Зв'язок з античною культурою і наукою в наступні століття призвів до появи методологій наукового знання, тексти якого написані саме італійською, і цією мовою набувають поширення в інших країнах (Галілей). Навіть у тому випадку, коли йдеться про використання діалектів, як, наприклад, італійської флорентійської, спостерігається відхід від латині за збереження широти географічного поширення та зміцнення позицій як мови науки та культури, починаючи з перших друкованих текстів.

Новий час відзначено повсюдним поширенням морського лінгва франка як інтеркультурального койне Європи та Середземномор'я у міжетнічній торгівлі, місіонерській та банківській справі, нотаріальних книгах та побутовому спілкуванні. Його зародження пов'язують із венеціанським експансіонізмом, й у минулі століття йому надавали лінгвістичного значення, бо лінгва франка був повноправною мовою, тобто мовою, яка є для когось рідною. Однак на руїнах Візантійської імперії він був допоміжною мовою, породженням необхідності, новим засобом комунікації.

Першим і основним дослідником цієї, переважно розмовної, мови був австрійський лінгвіст Х. Шухардт (1842-1927). Він визначав його як мову, що складається, головним чином, з романського лексичного матеріалу, що сягає ще Середніх віків. В результаті спілкування між тими, хто розмовляє романськими мовами і тими, хто говорив мовами східного Середземномор'я, його лексика, головним чином італійська, але також провансальська та іспанська, набула невеликої кількості арабських і турецьких слів [1].

У XVII-XVIII ст. італійці брали участь у спробах створення штучних універсальних міжнародних писемних мов для науки та філософії «*lingua philosophica*» та «пазіграфія». Однак надалі, у XIX столітті, міжнародною мовою кроскультурного спілкування стає французька, а мовою філософії, науки та техніки – німецька. Намагаючись відновити статус-кво апеннінських культур, в 1903 італійський математик Джузеппе Пеано запанував *Il latino sine flexione* - спрощену версію класичної латині для міжнародного використання. Після доопрацювання на початку XX століття він став називатися інтерлінгва. Інший інтерлінгва - який набув поширення в 1950-х, також використовує міжнародну лексику, взяту з італійської мови [4].

1.2 Мовна ситуація і мовна політика в Італії XIX століття

Європейський Союз об'єднує 27 держав, офіційними у ньому визнано 23 мови. Кожна держава, вступаючи до Євросоюзу, пропонує одну мову, яка вважатиметься офіційною. За Римським договором 1957 року всі національні мови країн - учасниць повинні розглядатися як рівноправні офіційні мови. Як офіційну мовну політику Євросоюзу декларується збереження та розвиток мов, включаючи малі.

Щодо національних меншин гарантується поважне ставлення до мов, звичаїв і традицій всіх національностей та етнічних груп та створення умов, необхідних для їхнього розвитку. Питання мови в Італії так само як і в багатьох інших сучасних державах дуже актуальне. У нашому випадку ситуація ускладнюється тим, що Італія історично не мала єдиного культурного та політичного центру, яким, наприклад, є Париж у Франції.

У початковий період після утворення Італійської держави постала проблема формування єдиної національної мови. Вирішення проблеми ускладнювалося класовим і культурним розшаруванням італійського суспільства.

Соціологічні дослідження, проведені 1861 року, виявили 75 % безграмотного населення біля Італійської держави. На іншому полюсі знаходився найтонший елітарний прошарок населення, який був носієм високої італійської культури. У наступні десятиліття італійський уряд проводив реформи спрямовані на зниження коефіцієнта безграмотності та формування державної освітньої системи.

Постало також питання про формування єдиної державної мови. Ця проблема викликала гостру полеміку серед літературних та громадських діячів Італії. Так, наприклад, Алессандро Мандзоні був одним із перших учених, хто зайнявся вирішенням питання про мову на єдиній соціальній та політичній території. На думку Мандзоні, коріння італійської мови знаходилося виключно у Флоренції, у місті, офіційною мовою якого є діалект, який розуміється всім міським населенням. Alessandro Manzoni у трактаті “Dell'unita della lingua e dei mezzi di diffonderla” писав про співвідношення мови та діалектів. Він говорив про існування діалектів та регіональних говорів в опозиції стосовно національної мови. На його думку, місцеві говірки та прислівники мають право на існування та виконують ті ж функції, що й єдина національна мова [5].

Після об'єднання Італійської держави та приєднання нових територій італійський уряд робив спроби інтеграції італійського суспільства до єдиної мовної та культурної системи. Цей процес культурної асиміляції насамперед стосувався регіонів, які раніше не входили до складу італійської держави. Італійська мова не була рідною мовою для населення цих регіонів.

Таким чином, намітилася тенденція до заміни провінційної самосвідомості та пов'язаного з ним діалекту на загальноіталійські. Цей процес отримав назву італійізації. Цей термін використовується як для опису добровільного або насильницького переходу італійською мовою та засвоєння італійської культури, так і для позначення процесу заміни іноземних лексичних запозичень на відповідні неологізми в італійській мові [7].

У ході італізації вживалися заходи щодо викорінення іноземного впливу італійською мовою. Ці лінгвістичні заходи мали законодавчий характер. Насамперед у системі шкільної освіти скасовувалося викладання міноритарних мов. Також проводилася заміна іноземних географічних назв і власних назв на італійські аналоги. Видавничі будинки та органи друку були змушені відмовитися від іноземної термінології та перейти на використання відповідних італійських слів та виразів. Необхідно брати до уваги всю складність проведення такої політики в країні, де, крім державної мови, існують діалекти, які мають власну літературну та письмову традицію.

Мовне законодавство визначає статус та сфери використання мови. На всій території Італійської держави представлені мовні меншини, які є «етнічним та мовним продовженням суміжних з Італією країн [11]».

Згідно зі статтею 6 Конституції Італії «за допомогою відповідних заходів Республіка охороняє мовні меншини». Державний законом № 482 від 1999 року Італійський Парламент визнав 12 мовних меншин розташованих на території Італійської Республіки, до їх складу увійшли такі мови: фріуланська, ладинський, німецька, словенська, окситанська, французька, франкопровансальська, албанська, грецька. Цей закон дозволяє офіційне використання вищезгаданих мов у державних установах, їх викладання у навчальних закладах, трансляцію теле та радіопередач на державних каналах мережі RAI.

Глава 99 Статуту регіону Трентіно говорить: «У регіоні Трентіно німецька мова прирівнюється до італійської, яка є офіційною мовою Італійської Республіки». Відповідно до глави 38 Статуту Автономної держави Valle d'Aosta французька мова у цьому регіоні також прирівнюється до італійської мови. Конституція Італійської республіки декларує рівноправність громадян незалежно від їхньої мовної та етнічної приналежності, гарантує захист мовних меншин за допомогою відповідних норм.

В даний час Сенат розглядає законопроект, який визнає італійську мову офіційною із забезпеченням її гарантій у Конституції та конституційних законах.

Висновки до Розділу 1

Таким чином, італійська мова є мовою міжкультурної комунікації вже понад п'ять століть і дещо посилила свої позиції до початку ХХІ століття.

Італійська мова не є офіційною міжнародною мовою, яких у сучасному світі виділяється від 7 до 10. Як правило, цю роль відіграють мови країн із великою кількістю колоній у минулому. За кількістю тих, хто використовує італійську, як перша (або основна) мова Італія знаходиться лише на 18 місці у світі.

Розвитку національних мов, мовного суверенітету, мовних прав людини, регулюванню відносин між групами мовної більшості та меншості в даний час приділяється все більше уваги, що знаходить відображення і в законодавстві.

Майже всі характеристики, необхідні для статусу міжнародної, у італійської мови є: вона широко поширена на всіх континентах, у більшості країн ведеться викладання італійської в школі як іноземної з можливістю скласти державний іспит і мати запис про його вивчення в атестаті.

Викладання цієї мови для любителів здійснюється приблизно у 150 країнах світу з можливістю отримання сертифікату, який визнає італійська держава.

РОЗДІЛ 2 РОЛЬ МАНДЗОНІ У ФОРМУВАННІ ІТАЛІЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ

Мандзоні все ще є актуальним. Ми не говоримо про ту дійсність, яка залежить від величі письменника та художника. Ніхто не заперечує цінність його літературної присутності, а також цінність та складність тих, які він, як і раніше, пропонує для критичного дослідження. Він також продовжує залишатися актуальним на етичному та політичному рівні. Ми відчуваємо його присутність і досі. Ми говоримо не лише про громадську етику, яка стосується великих і принижених, яка походить як від роману, так і від інших його творів. Ми говоримо про його відмову від фанатизму та насильства та про його відмову від міфу про привілейовані класи, якій незбагненний рок міг би довірити долі світу. Ми говоримо про його аналіз ролі мас, як про кореневу систему науки, про пасивність та екстремізм у сучасних тоталітарних суспільствах.

2.1 Творчість Алессандро Мандзоні у добу Рісорджіменто

Література Рісорджіменто - основний, визначальний, стрижневий період у літературі XIX ст. (Відточено, як називають її італійці), період найбільш тривалий та об'ємний.

Хронологічні рамки Рісорджіменто - 1780-1871 (перша дата умовна, оскільки не пов'язана з певною історичною подією). Дослідники поділяють цей тривалий історичний процес на кілька етапів.

Перший етап - раннє Рісорджіменто, яке, своєю чергою, ділиться на два періоди.

Перший період (1780—1815), коли напівфеодальної Італії прокотилася хвиля стихійних народних виступів і почався перший наступ буржуазних елементів, якому сприяли події французької буржуазної революції 1789 р. і

наполеонівського панування Італії з 1796 по 1813 р. зародження національного руху.

До другого періоду раннього Рісорджименто (1815-1831) належить карбонарський рух. Карбонарії організують у цей час свої таємні товариства (венти), які ведуть змовницьку політику. Карбонарські повстання у 20-х роках зазнають поразки, оскільки карбонарії були далекі від народних мас, у своїх діях не спиралися на рух народу, селянства; але це вже свідомі виступи, що заздалегідь готуються.

Другий етап Рісорджименто - 1831-1848 роки. У цей час відбувається розширення фронту національно-визвольного руху. Організована Мадзіні спілка «Молода Італія» гуртує навколо себе демократичні кола суспільства та розгортає широку пропаганду визвольних ідей у народі.

Заключний етап - 1848-1871 роки. У національний рух включаються ширші маси: добровольча армія Гарібальді, до якої входила в основному міська біднота і моряки, стає з 1859 діючим передовим загonom руху; сільська біднота вливається до армії добровольців. Гарібальдійці надають подіям революційного розмаху. У 1861 р. Італія переважно отримує незалежність, а 1871 р. її об'єднання завершується [5].

Періоди зрілого Рісорджименто пов'язані з пануванням романтизму в літературі та мистецтві. Провідними жанрами цього часу стають історичний роман, лірична поезія. Найвищого розквіту досягає музична драма [опера].

Рісорджименто пізнього періоду породило артистів світового масштабу — Густаво Модена, засновника романтичного стилю в акторському мистецтві, Аделаїду Рісторі, яку парижани порівнювали з великою Рашель, Ернесто Россі, виконавцем і постановником, і, нарешті, знаменитим Томмазо Сальвіні. Акторська майстерність в Італії зростала всупереч слабкій драматургії - у цьому не було феномена. Акторська гра підміняла зміст драми. Превалювала висока романтична емоція, що одухотворювала текст; пристрасність надовго залишилася національною особливістю гри італійців:

у цьому висловилися ідеали часу, які сформували психологічний образ сучасника визвольної боротьби.

Алессандро Франческо Томмазо Мандзоні – італійський письменник-романтик – народився 7 березня 1785 року у Мілані (Італія).

Батьку Мандзоні, П'єтро, було вже 50 років, коли син народився. Він представляв одну з найстаріших сімей, яка влаштувалася поблизу Лекко в Ломбардії. Його мати, Джулія, мала літературний талант, її батьком був знаменитий економіст, правознавець і публіцист Чезаре Беккарія.

Алессандро вчився неважливо, але у 15 років у ньому прокинулася пристрасть до поезії, і він почав писати сонети. Після смерті батька, в 1805, переїхав до матері до Парижа і провів там два роки у колі літераторів та ідеологів філософської течії XVIII століття. Серед них Мандзоні знайшов справжніх друзів, зокрема Клода Форея. На той час Мандзоні був поглинений ідеями Вольтера. Але після одруження, перебуваючи багато в чому під впливом дружини, став пристрасним прихильником католицизму, якому він залишався відданий протягом усього життя.

У період з 1806 по 1807 рік, під час свого перебування в Парижі, Мандзоні вперше виступає перед громадськістю в ролі поета з двома невеликими уривками. Перший, із заголовком Уранія, написаний у класичному стилі, противником якого він сам пізніше і був. Другий був елегією у вільних віршах, присвяченої пам'яті графа Карло Імбонаті, від якого він успадкував значну власність, у тому числі замський будинок у Брузульйо, який став відтоді його основним місцем проживання.

В 1819 Мандзоні видає свою першу трагедію *Conte di Carmagnola*, яка ламала всі класичні положення в літературі і, разом з тим, розпалювала жваве розбіжність. В одній статті вона зазнала сильної критики, після чого Гете виступив на захист твору.

Смерть Наполеона в 1821 спонукала до написання вірша «*Cinque maggio*» («П'яте травня»), що став одним із найпопулярніших віршів італійською мовою. Політичні події цього року та арешт багатьох його друзів

відбилися на творчості письменника. Під час його подальшого від'їзду до Брузульйо, щоб відволіктися від того, що відбувається, Мандзоні приділяє багато часу історичним дослідженням.

У вересні 1822 Алессандро закінчив роботу над романом «Заручені» і в 1827 книга побачила світ, що принесло автору величезну популярність. У 1822 році він опублікував другу трагедію «Adelchi», яка розповідає про закінчення лангобардського панування в Італії завдяки Карлу Великому і містить багато завуальованих натяків на австрійське панування. Літературна кар'єра автора була майже закінчена цими творами. Проте Мандзоні продовжував свою роботу над романом, переписуючи та виправляючи деякі уривки. Згодом він написав ще невелику статтю про італійську мову [10].

Після 1827 Мандзоні виступав лише з теоретичними статтями про мову та літературу.

Після смерті дружини Мандзоні в 1833 році помирають кілька його дітей і його мати. У 1837 він знову одружився, цього разу з Терезою Боррі, вдовою графа Штампи, яку він також згодом пережив. З дев'яти дітей Мандзоні лише двоє пережили батька.

У 1860 році король Віктор Еммануїл II призначив Мандзоні сенатором.

Смерть його старшого сина Луїджі 28 квітня 1873 р. була остаточним ударом для письменника.

Алессандро Мандзоні майже відразу захворів і помер від менінгіту 22 травня 1873 року в Мілані.

Країна проводила Мандзоні в останній шлях із майже королівською розкішшю. Його останки супроводжувала до Монументального цвинтаря Мілана величезна похоронна процесія, яка включала принців та найвищих чиновників.

Вражаючий монумент є «Реквієм» Верді, який він написав до перших роковин смерті письменника, і який вперше був виконаний у церкві Святого Марка в Мілані.

2.2. Ідеї і внесок Алессандро Мандзоні у становлення італійської національної мови.

Коли 1812 року Мандзоні взявся за написання «Фермо і Лучія» лінгвістична ситуація у країні була дуже складною. Як пояснює Мандзоні в листі Фор'єлю, написаному ще до початку роботи над романом «Заручені», спілкування жителів різних регіонів являло собою значні труднощі і було позбавлене спонтанності, тому що єдиною альтернативою діалектам була сучасна літературна мова, яка існувала у формі штучної та умовної, побудованої за високим ідеалам Флорентійського Треченто, дуже далекою від розуміння простих людей. Саме тоді Мандзоні ставить перед собою досить амбітну мету створити спільну мову для всієї італійської нації.

Як мовну модель А. Мандзоні вибрав сучасний йому тосканський діалект, який використовується освіченими флорентійцями. У першій фазі створення роману, яку сам Мандзоні визначав як «тоскансько-міланська», автор спирався на тосканську літературну традицію і постарався позбавити текст ломбардських регіоналізмів. У цій роботі автор спирається на традиційний тосканський діалект, який він сприймає як загальноіталійську і зіставляє його з живими мовами, якими він володіє (французький та міланський діалект). У цій роботі він спирається на доступні йому словники: Мілансько-італійський словник Франческо Керубіні (Мілан, 1814), Великий французько-італійський словник Франческо Альберті (Мілан, 1826) і 4 видання Словника делла Круска (видання вийшло у Вероні між 1806 за редакцією Антоніо Чезарі). До того ж, він проводить ретельні дослідження мови тосканських авторів XVI-XVII століть. Саме такою мовою і написано виправлений варіант роману «Заручені», що вийшов у 1827 році у 3-х томах у міланському видавництві Ферраріо [8].

Але відразу після публікації Мандзоні замислюється про більш ретельне мовне опрацювання матеріалу, для чого оговтується у Флоренцію і занурюється в живу розмовну флорентійську. Цей досвід переконує його, що

за модель необхідно взяти не словникові форми, а реальну розмовну норму. Він завзято занурюється у вивчення живого флорентійського діалекту, складає списки слів та виразів, просить друзів переглянути текст роману. В результаті глибокого лінгвістичного дослідження та роздуми Мандзоні приходять до висновку, що тільки розмовна флорентійська, в основі якої здебільшого міститься літературна флорентійська, може стати основою для об'єднання нації.

Рухаючись цими ідеями, він отримує остаточно доопрацьоване видання до 1840-42 р.р. У цьому остаточному виданні він використовує чіткі установки [6]: видаляє ломбардизми (*un zucchero* → *un zucchero*; *inzigasse* → *aizzasse*; *tosa* → *ragazza*); привносить деякі флорентійські слова (*gioco* замість *giuoco*, *move* замість *muove*), форми та вирази (*io aveva* → *io avevo*; *guance* → *gote*; *burlare* → *far celia*). Намагається пом'якшити піднесено-літературний стиль, використовуючи повсякденні форми (*giugnendo* → *giungendo*; *cangiando* → *cambiando*; *vegg io* → *vedo*; *ponno* → *possono*; *egli, ella* → *lui, lei*; *che cosa?* → *cosa?*; *pargoli* → *bambini*; *mi corco* → *mi metto a letto*, *guatare* → *guardare*; *picciolo* → *piccolo*).

Рішення Мандзоні переробити початкову версію роману і переписати його флорентійською важливо не стільки з лінгвістичної точки зору, скільки з політичної, вважає дослідник Клаудіо Поволо. Коли Мандзоні тільки задумував свій роман, він поділився в листі другові Фор'єлю сентенцією, що «розмовна норма італійської настільки далеко пішла від письмової, що його можна вважати мертвою мовою». Італійці говорили кожен своїм діалектом і більш-менш розуміли діалекти сусідніх регіонів. Єдиною мовою, яка відрізнялася ареалом поширеності, була виділилася за часів пізнього Середньовіччя та раннього Відродження флорентійська [4; 5].

Критики пояснюють успіх роману тим, що твір Мандзоні як якісне з літературної погляду; йому вдалося вгадати і вкласти в нього індивідуальні та соціальні ідеї того часу, що перегукуються з його власними соціально-політичними поглядами. Він вивів на сцену нових персонажів, які знайшли

відгук не лише у вузькому колі еліти суспільства, а й у широких мас. З 1830 до 1859 року Мандзоні був зайнятий написанням теоретичного трактату «Про національну мову»; це дослідження залишилося незакінченим. Загалом, після 1840 року у мові Мандзоні можна спостерігати суттєву присутність флорентійських характеристик. Це стосується зокрема теоретичних трактатів з лінгвістики та історії (його знаменита Доповідь 1968 та Доповнення до доповіді 1969).

Здається, Мандзоні навмисно надає своєму стилю функцію лінгвістичної «моделі», роблячи його інструментом підтримки своєї флорентійської теорії.

Серед найбільш інноваційних рис «мандзоніанського» стилю сучасні дослідники відзначають превалювання розмовних оборотів як у діалогах, так і в оповіданні: марковані конструкції, анаколуфи, фрагментація дискурсу, вигуки, аж до мови жестів, що супроводжують промову персонажів [1].

Ці узагальнюючі ідеї про загальнонаціональну значущість флорентійської норми були прийняті та підхоплені членами флорентійської підкомісії на чолі з Нікколо Томмазо. У своєму листі, що висловлює загальну думку підкомісії, він поділяє думку Мандзоні про важливість присутності в школі вчителів-вихідців з Тоскани, саме вони зможуть підтримати і просунути лінгвістичну єдність нації, але одночасно заперечували Мандзоні з приводу достатності усної норми і радили звернутися і до (“*Relazione della sottocommissione fiorentina*”).

Однак, незважаючи на деякий скепсис Флорентійської підкомісії пропозиція Мандзоні спиратися в основному на усну норму знайшла практичну підтримку в особі міністра Е. Брільйо, який 24 жовтня 1868 року заснував комітет з видання «*Novo vocabolario della lingua italiana secondo l'uso italyiano*» (італійської мови, згідно з Флорентійською традицією) у складі чотирьох основних членів та кількох додаткових. Міністр вирішив сам очолити цей комітет, щоб уникнути бюрократичної тяганини.

Головною метою комісії було поширення правильної мовної норми у всій Італії. У комісію увійшов і А. Мандзоні, який вважає лінгвістичне об'єднання необхідним завершенням політичного. Результатом роботи комісії стала «Доповідь Міністру освіти», в якій дослідник виклав свої погляди на методологію впровадження своїх ідей про національну мову в систему загальної освіти та яку згодом опублікував під назвою «Dell'unità della lingua e dei mezzi di diffonderla» (Про мовну єдності та засоби за його поширенням) [3].

Розповсюдженню спільної мови також сприяли регіональні словники, які дозволили зробити переклади з діалектів на спільну італійську мову та шкільне навчання, спрямоване на покращення нової спільної мови за рахунок місцевих діалектів (що здавалося насильством деяким лінгвістам, таким як Г. Асколі). Ідеї Мандзоні про націю та національну мову зводяться до необхідності прийняття сучасної флорентійської моделі для всієї Італії. Вони вирости з його розуміння та прийняття Французької революції у додатку до особливостей політичної ситуації в Італії. Він приймав яскраво вираженого націоналізму і загалом був прибічником революційних рішень. Для нього це була проблема радше моральна, ніж політична. Він пропонував об'єднаній державі об'єднати політичні та релігійні засади, що призвело б до політичного та економічного лібералізму.

Нещодавно міністр освіти Італії висловився за заміну чи, по крайнього заходу, скорочення у вищій школі застарілих текстів, як-от Данте і Мандзоні, на користь регіональних і приватних культур, які, за оцінками сучасних експертів, більше підходять навчання [2]. Результати цієї необдуманної дії далися взнаки негайно: у конкурсі на прийом до аспірантури з італійської мови в Університеті La Sapienza в Римі з 48 кандидатів 23 майже відразу відмовилися виконувати роботу, повертаючи чисті листи і заявивши про нездатність викласти запропоновану тему, з читанням та аналізом XXVI Пісні Ада. Хоча текст знаменитої пісні Улісса було надано у ксерокопії кожному кандидату. Найбільша відповідальність за такі явища, безумовно,

лежить на керівних принципах, поширених сьогодні в наших школах, але певна відповідальність лежить і на пресі, коли в гонитві за псевдокультурою, жагою гострих новин та сенсаціями народжується бездарна полеміка, яка веде до інтелектуальної задухи [2].

Один журналіст написав: «У посяганні на італійське суспільство, у деградації, скороченні та узагальненні італійської мови, навіть коли вона використовується освіченими людьми, у втраті італійської ідентичності, вже відчутної та мислимої, ще більш посиленої Європейським Союзом, перше завдання художників та інтелектуалів сьогодні – захистити велику італійську традицію, познайомити з нею молоде покоління, повернути їй життя і повернути його до повсякденного досвіду: дати також можливість проявити себе у великій красі класиків, благородних емоцій, але насамперед вираження високої цивілізації у все жорстокішому, тіснішому і цілісному всесвіті» [5].

2.3. Стилiстичнi функцiї архаїзмiв в українському перекладі роману А.Мандзоні «Заручені».

На відміну від української літературної традиції, в якій архаїчна лексика посідає почесне місце як чудове джерело стилістичних засобів для використання поетами та прозаїками, італійська література у ХІХ ст. відмовилася від архаїзмів, існування яких створювало серйозні проблеми для людей малоосвічених.

Певною мірою цьому сприяла реформа літературної мови Алессандро Мандзоні, здійснена у його найзнаменитішому творі – історичному романі «Заручені». Мандзоні прагнув до створення літературної мови, яка була б найбільш наближена до мови розмовної, а точніше до тосканського діалекту. У тексті роману слова високого стилю гармоніюють із просторіччями, і водночас мова відрізняється рідкісною ясністю та простотою.

Унікаючи використання архаїзмів, письменник, однак, нерідко звертається до історизмів, описуючи предмети та звичаї старовини і таким чином створюючи колорит епохи, що описується. Дія роману «Заручені» відбувається в Ломбардії XVII в., тобто автор описував час, що передує його сучасності на два століття. Джерелом натхнення йому став «Айвенго» Вальтера Скотта, опублікований 1819 р. (за 8 років до першого видання «Заручених») і визнаний згодом першим повноцінним історичним романом. Роман Мандзоні, своєю чергою, став першим історичним романом в італійській літературі.

Для дослідження було обрано 10 лексичних одиниць, використаних у тексті перекладу і є архаїчними в українській мові, та відповідні їм одиниці, які А. Мандзоні використовував у своєму романі.

Серед обраних одиниць перекладу переважають лексичні архаїзми, інші типи застарілих слів (семантичні, граматичні, словотвірні) використовуються значно рідше. Як переклад слова *confidente* використовується архаїзм наперсник. Визначення лексеми *confidente* таке: 1. «*che confida, fiducioso*» («той, хто довіряє, довірливий»); 2. *dramma classico, personaggio che appare accanto al protagonista* («у класичній драмі – персонаж, який з'являється поряд із головним героєм») [11].

Визначення слова нагрудник у словнику Д. М. Ушакова звучить наступним чином: 1. «улюбленець, людина, що користується особливою довірою і прихильністю кого-небудь», з послідом застар. коні – ремені, що схрещуються на грудях, з яких один йде вниз між передніми ногами до попруги» (спец.) [7]. Цілком ідентичне визначення дає і «Словник сучасної української літературної мови» [4].

Таким чином, семантика української та італійської лексем трохи відрізняється: у української лексеми з'являється додаткове вузькоспеціалізоване значення певної частини кінської упряжі, яке відсутнє у лексеми *confidente*, яка, у свою чергу, може позначати не тільки людину, якій довіряють, але й того, хто довіряє. Приклади вживання зазначених лексем,

дозволяють зробити висновок, що незважаючи на незначну семантичну різницю, вищезазначені лексеми в мові виконують по суті однакові функції: сила – в умінні вичікувати, мій князь, – як завжди вкрадливим півшепотом натовкував єдиний друг і радник Кисан», «нагрудник царя, що розкався співучасник його двозначних юнацьких проказ, начальник «міністерства затемнення», за всіх своїх немислимих недоліків князь Голіцин не був безпримісним політиканствующим циніком на кшталт Магницького [7]; *pare Giuseppe diventò confidente e consigliere di Richelieu* («батько Джузеппе став довіреною особою і радником Рішельє»), *figlia della duchessa di Chevreuse e confidente di Anna d'Austria* («дочка герцогині де Шеврез і повірена Анни Австрії).

Як нейтральні синоніми слова наперсник можна вказати такі слова, як друг, улюбленець, товариш, довірена особа. У контексті роману слово «наперсник» означає людину, якій вважала за краще довіритися героїня, тобто найбільш відповідним нейтральним варіантом могла б бути довірена особа. В даному випадку, однак, вибір перекладача обумовлюється прагненням історичної стилізації. Згідно з даними корпусу української мови, слово «наперсник» у другій половині ХХ ст. Використовується вкрай рідко, пік його вживання у художній літературі посідає другу половину ХVІІІ в. та першу половину ХІХ ст. [7].

Таким чином, ми спостерігаємо навмисне використання перекладачем слова, що належить до минулого сторіччя. Для перекладу фрагментів тексту з визначенням *dannato* (1. «*condannato alla pena dell'inferno persona scellerata, malvagia*» – «засуджений до мук пекла підступна, зла людина», 2. «*anima condannata all'inferno*» – «душа, приречена на муки» пекла» [4]) обраний український аналог *окаянний* («грішний, проклятий, знедолений», з послідом устар. (крім того, зазначено, що слово може вживатися як лайка в просторіччі)) [5]. «Словник сучасної української літературної мови» додає ще одне значення: «дуже поганий, неприємний у будь-якому відношенні» з послідом розг. [7].

Так, семантика італійського і українського слова *dannato*/окаянний відрізняється: в італійській лексемі є елемент «муки пекла», тоді як українське слово зв'язку з пекельними муками і пеклом немає. Крім того, виражене стилістичне забарвлення лексеми окаянний призводить до того, що слово використовується здебільшого в прямій промові героїв художнього твору: «Скільки разів, напевно, зі зла штовхали його дідові під ніс, штовхнувши дорогою його нікчемного пса: “Пішов, окаянний!», «Ось окаянний старий», – подумав я», «Ох, ти, окаянний, – сказала жінка, – задушити б тебе’» [7]

Порівняємо з прикладами: "життя, яке йому доведеться вести, якщо він не хоче бути надовго проклятим", "egli invece di punire il" *dannato* esorta Virgilio a far gli altre domande» («замість того, щоб покарати грішника, закликає Вергілія ставити йому нові питання») [7].

З метою продовжити дотримуватися мови обраної епохи перекладач міг використовувати, наприклад, визначення «треклятий» («дуже поганий, гідний прокляття»), найбільша частота вживання – друга половина XVIII ст. і перша половина XIX ст.) [7]. У цьому випадку вибір перекладачем менш архаїзованого варіанта може бути пояснений завданням створити мовну характеристику героя, у тому числі і його класово-станової приналежності, тому що слово використовується в прямій мові персонажа, а також для посилення емоційного забарвлення висловлювання, чого вимагає функція впливу, властива художній текст.

Слово *disgrazia* у словнику Treccani має багато значень, серед яких: 1) "sfortuna, sventura, cattiva sorte" ("невдача, нещастя, нещасна доля"); 2) "stato di privazione della benevolenza, della simpatia, del favore da parte di otra persona (l'opposto quindi di grazia)" («відсутність прихильності, симпатії, немилість з боку іншої людини (на противагу милості)»), 3) «avvenimento funesto e improvviso» («несподівана і сумна подія»), 4) "mancanza di grazia nell'aspetto fisico o nell'atteggiamento" ("недолік витонченості у фізичному аспекті або в поведінці") [4].

Лексема була переведена як злощастя архаїзмом з одним значенням - "нешасна частка, доля", з послідом застар., книжн. [5]. Тут використовується переклад слова з ширшою семантикою (*disgrazia*) за допомогою лексеми з більш вузькою семантикою та яскравіше представленою негативною оцінкою: внутрішня форма слова злощастя вказує на значення «зла доля», яке, на відміну від значення, підказаного внутрішньою формою слова *disgrazia* – "Відсутність милості, прихильності", висловлює вкрай негативну оцінку.

Приклади використання лексеми злощастя наочно ілюструють акцентування на зазначеному значенні «зла доля»: от і виходить повість про злощастя, сповідь кельтського бідолашності», «дуже може бути, що Клумба і справді була наділена якоюсь загадковою здатністю, мала талант, який грубо виявлявся в її злощастя відчувати чужу недугу безпосередньо на собі», «А може, навпаки, дочекаються відходу гостей, що затрималися, і все викинуть потихеньку, щоб випадково не затрималося під добрим дахом їх з Шаршавою злощастя... [5].

Для порівняння наведемо конструкції, в яких використовується лексема *disgrazia*: "з метою надати допомогу його родичам, які впали в немилість", "già dal secolo successivo, questa interpretazione cadde in disgrazia presso i critici» («вже з наступного століття така інтерпретація втратила довіру критиків») [7].

В якості нейтральних синонімів слова злощастя могли бути обрані такі лексеми з нейтральним стилістичним забарвленням, як нещастя, горе, невдача. У тексті твори лексему, на відміну попередньої, перестав бути частиною прямої мови, і, отже, неспроможна бути засобом характеристики персонажа. З метою надання тексту загального історичного колориту можливими варіантами могли б і такі застарілі слова, як поруха чи недоля. Однак перекладач залишається вірним обраному історичному періоду (друга половина XVIII ст. і перша половина XIX ст.) і вибирає синонім, який був у вживанні саме в цей період [7].

Результати проведеного аналізу мовних одиниць, які у романі А. Мандзоні «Заручені», соціальної та його перекладі, дозволяють укласти, що у перекладі використання архаїзмів у стилістичних цілях носить більш продуктивний характер. Для детального аналізу було обрано 10 використаних перекладачем архаїчних одиниць різного типу. З виділених теоретично п'яти типів архаїзмів практично переважають у перекладі виявилися лексичні архаїзми, які здатні найбільшою мірою передати колорит певної історичної епохи в такий спосіб, щоб посилення були зрозумілі читачеві.

Крім того, в тексті зустрічається велика кількість граматичних архаїзмів, використання яких не ускладнює сприйняття твору сучасним читачем. У ході аналізу обраних одиниць було виявлено випадки вживання перекладачем архаїзмів з метою виконання всіх чотирьох основних функцій архаїчних одиниць у художньому тексті (основною з яких є відтворення колориту конкретної історичної доби), а також виявлено низку додаткових функцій, серед яких:

- використання архаїзмів для надання вислову або тексту яскраво вираженого емоційного забарвлення (особливо характерно для архаїзмів, які є також просторічними, розмовними, лайливими або жартівливими словами);
- характеристика як персонажів твору, а й мовної ситуації, що включає умови спілкування та відносини учасників спілкування;
- поряд із наданням тексту височини – надання псевдовисовищеності: прийом, який може використовуватися як один із засобів створення іронічного відтінку.

Висновки до Розділу 2

Для Мандзоні питання мови виходить за межі літературної дискусії, він сприймає його як проблему соціальну та політичну. Для Мандзоні створення спільної літературної мови було так само питанням престижу – це означало поставити Італію нарівні з іншими європейськими державами, які вже мають

свою національну мову, якою користуються всі, і повнокровна літературна мова.

А. Мандзоні, перший автор об'єднаної Італії став для неї особистістю-символом, який не отримав, на жаль, широкої підтримки сучасників. Багато його проектів залишилися незавершеними (дослідження з Французької революції 1789 р. та Італійської революції 1859 р. збереглися лише у формі есе, опублікованого посмертно) або розвивалися на відміну від його первісної ідеї (ідеї про флорентійський діалект як національну мову для всієї Італії). Однак неможливо заперечувати той факт, що Мандзоні, завдяки його вазі не лише як літератора, а й громадського діяча, вдалося змістити проблему національної мови з поля літературної на соціальне поле, де він перестав бути просто способом комунікації, але соціальним актом, що об'єднує молоду державу.

Сторінки, присвячені судовим розглядам у «Знаменитій колоні», є глибоким аналізом сили кліше та гасел, а також величезної сили пропаганди. Незавершене порівняльне есе про Французьку революцію 1789 року та італійську революцію 1859 року містить розділи болісної іронії про повстання та наочно ілюструє феноменологію тоталітарної влади.

В «Заручених» описуються ситуації та поведінка, які, хоч і не є ексклюзивними для італійських звичаїв, належать йому унікальним чином: ланцюгова помста, безкарність мафії, оскарження закону через несправедливість, моральну боягузтво, тріумфальну релігійність, рабську користь економічної чи ідеологічної влади. Якщо цього додати створення загальнонаціональної літературної мови, то значимість А. Мандзоні для національної культури важко переоцінити.

ВИСНОВКИ

Мандзоні також бажав, щоб Італія була єдиною та незалежною, але ніколи брав активну участь у політичній боротьбі. У той час як деякі його друзі-письменники опинялися у в'язниці за свої погляди, він вів самотнє, просте та розмірене життя. При цьому він розумів, що політична єдність Італії неможлива без жодної мови. І, як і Данте, спробував таку мову знайти.

У 1821-1823 рр. Алессандро Мандзоні пише історичний роман "Фермо і Лючія" (*Fermo e Lucia*), який буде виданий лише 1915 року. Чому роман? Саме цей жанр він знаходить найбільш підходящим, щоб показати реальність, яка часто є суперечливою. Мандзоні, який сам говорив то французькою, то міланським діалектом, намагається писати живою сучасною мовою. Але результату йому не подобається. На його думку, виходить *composto indigesto* («незручна суміш») - текст, що складається з фраз ломбардських, французьких, тосканських і латинських.

1827 року він видає другу редакцію роману. Вона називається «Заручені» (*I promessi sposi*) і сильно відрізняється від перших персонажів, структурою та мовою.

Дія роману розгортається у Ломбардії XVII століття. Це історія двох закоханих, Ренцо та Лючії. Вони живуть звичайним життям, працюють на прядильній фабриці та збираються одружитися. Але напередодні весілля через підступи місцевого феодала, якому допомагає боягузливий священник, їм доводиться розлучитися і залишити рідне село. Це захоплюючий пригодницький та історичний роман, написаний під впливом Вальтера Скотта, і водночас глибокий твір про людину, добро і зло. Що стосується мови, то написаний роман як би літературною флорентійською мовою Данте, Боккаччо та Петрарки. Але оскільки Мандзоні вивчав його переважно за словниками, то текст, на думку самого автора, вийшов штучним.

У тому ж 1827 Мандзоні їде до Флоренції, щоб навчитися живої мови освічених флорентійців. У зв'язку з цим він пише матері, що їде *sciascquare i ranni in Arno* («прати одяг в Арно»), тобто їде за чистою мовою.

Мандзоні вивчав флорентійський діалект близько десяти років, спілкуючись із флорентійцями. Йому допомагала гувернантка сина, флорентійка Емілія Луті. Він повністю переписує текст роману, змінюючи тільки мову: позбавляється ломбардизмів, пожвавлює діалоги і наближає їх до реальної розмовної мови, робить мову в цілому легшою і сучаснішою там, де це доречно. Сюжет та герої залишаються колишніми. 1842 року виходить третя, остаточна редакція роману. Мандзоні видає її власним коштом, сподіваючись заробити. Не виходить – у Неаполі виходить дешевше піратське видання і всі купують його. Але роман, безумовно, має успіх.

Ось кілька рис, які з'явилися в італійській мові завдяки Мандзоні і досі збереглися:

Заміна займенників *egli/ella/egliino* (він/вона/вони) на *lui/lei/loro*.

У *Imperfetto* форма першої особи однини із закінченням на «о» - *avevo, dicevo*. У літературному флорентійському було *avea, dicea*. Якщо ви слухаєте оперу чи читаєте італійську поезію, то, напевно, зустрічали такі форми.

Заміна слів із дифтонгами на їх аналоги без дифтонгів: *giuoco* – *gioco*, *barcaiuolo* – *barcaiolo*.

Всі ці зміни Мандзоні вніс, бо саме так говорили освічені люди у сучасній Флоренції.

Мандзоні починав як поет. Але використав роман, щоб закласти основи сучасної італійської мови. Як і у випадку з Данте, історія італійської мови – це історія життя окремої людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Antologia (1821). Giornale di scienze, lettere e arti. Firenze. Tomo primo. – 556 p.
2. Gramsci, A. (1950) *Il Risorgimento* 3 ed. Torino. 236 p. (Opere, vol. 4).
3. Lettera di Niccolò (1828) Tommaseo al signor Giachich sulla letteratura russa *Antologia*. Tomo 32, № XCVI Dicembre. P. 114–115.
4. Mazzoni, G. (1911-1913) *L'Ottocento* Milano: Vallardi. P. I– II.
5. *Storia d'Italia* (2007). *Annali*. Vol.22: *Il Risorgimento*. Einaudi.. 883 p.
6. Tonini, L. (2003) *Russia immaginata, Russia osservata: il viaggio dall'Italia all'impero russo di Giovan Pietro Vieusseux* Firenze e San Pietroburgo. *Due culture si confrontano e dialogano tra loro: atti del Convegno (Firenze, 18–19 giugno 2003) / a cura di A. Alberti, S. Pavan*. Firenze: Università di Firenze. P. 77– 95.
7. Trabalza, C. (1963) *Storia della grammatica italiana* Bologna: Arnaldo Forni, 1963. 561 p.
8. Vieusseux, G. P. (1998) *Journal-itinéraire de mon voyage en Europe (1814-1817): Con il carteggio relativo al viaggio* A cura di Lucia Tonini. [Firenze]: Olschki. 373 p.
9. Zonta, G. (1928) *Storia della letteratura italiana*; G. Balsamo-Crivelli. Torino. v. 1: *Il Medioevo*. 834 p.; v. 2.1: *Il Rinascimento*. Torino. 647 p.; v. 3: *L'età moderna*. Torino. 1081 p.
10. Мандзоні, А. (2001) *Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: Підручник* Тернопіль : Навчальна книга Богдан. С. 206-214.
11. Мандзоні, А. (2006) *Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник : у 2 т.* Тернопіль : Навчальна книга Богдан. Т. 2 : Л — Я. С. 105
12. Сабадаш, Ю. С. (2011) *Гуманістичні виміри епохи Рисорджименто: політика Гілея: науковий вісник: зб. наук. пр. К.: ВІР УАН. Вип. 45 (№ 3). С. 387–393.*

13. Сабадаш, Ю. С. (2011) Політика і художня культура як основа пробудження національної свідомості Актуальні питання культурології: альм. наук. т-ва «Афіна» кафедри культурології РДГУ / за ред.В. Г. Виткалова. Рівне: РДГУ. Вип. 11. С. 13–17.